

Příloha D: Hodnotící výroky ALTE „Co student dokáže“

Tato příloha pojednává o hodnotících výrocích ALTE „Co student umí/dokáže“ („Can Do“ statements), které jsou součástí dlouhodobého výzkumného projektu Evropské asociace pro jazykové testování (Association of Language Testers in Europe – ALTE). Popisuje jejich povahu a vysvětluje jejich význam. Uvádí, jakým způsobem byly výroky vypracovány, jaký vztah mají ke zkouškám ALTE a jak jsou ukotveny ve Společném evropském referenčním rámci. Deskriptory byly v tomto projektu sestaveny do stupnic a uvedeny do souladu s úrovněmi ovládnutí Referenčního rámce metodou č. 12 (Raschův model), která je popsána v příloze A.

Rámec ALTE a projekt „Co student dokáže“

Rámec ALTE

Hodnotící výroky ALTE „Co student dokáže“ tvoří ústřední část dlouhodobého výzkumného projektu ALTE, jehož cílem je vytvořit rámec „klíčových úrovní“ jazykového výkonu, v jehož intencích bude možné objektivně popisovat jazykové zkoušky.

Začleňování zkušebních systémů členských zemí ALTE do tohoto rámce na základě analýzy obsahu zkoušek, typů úloh a profilu kandidátů již úspěšně probíhá. Zevrubné seznámení se zkouškovými systémy je k dispozici v publikaci ALTE *Handbook of European Language Examinations and Examination Systems* (Příručka evropských jazykových zkoušek a zkušebních souborů, viz str. 27, 167).

Stupnice ALTE „Co student dokáže“ jsou zaměřené na uživatele

Cílem projektu „Co student dokáže“ je vypracovat a ověřit validitu souboru výkonových stupnic popisujících reálné dovednosti studenta v cizím jazyce.

Ve smyslu Aldersonova (1991) dělení stupnic podle *zaměření na tvůrce stupnice, zaměření na examinátory a zaměření na uživatele stupnice* jsou hodnotící výroky ALTE „Co student dokáže“ v původním záměru orientované na uživatele. Usnadňují komunikaci mezi osobami, které se testovacího procesu přímo neúčastní, obzvláště interpretaci výsledků testu laiky. Mohou tedy sloužit jako:

- a) Užitečný nástroj pro osoby zabývající se výukou jazyka a jazykovým testováním. Mohou být využity jako kontrolní seznam schopností uživatelů jazyka a určit tak, na jakém stupni pokročilosti se nacházejí.

- b) Podklady pro vytváření diagnostických testovacích úloh, činnostně zaměřených kurikulů a výukových materiálů.
- c) Prostředek pro činnostně zaměřený jazykový audit pro referenty, kteří se zabývají firemní jazykovou výukou a náborem nových zaměstnanců.
- d) Prostředek pro srovnávání cílů jazykových kursů a materiálů v různých jazycích, ale v témže kontextu.

Mohou být užitečné pro osoby pracující v oblasti vzdělávání a personálního managementu, protože poskytují srozumitelný popis jazykových schopností, kterého lze využít pro specifikaci požadavků na učitele jazyků, pro sestavování pracovních náplní a pro stanovování jazykových požadavků u nově zřízených pracovních míst.

Hodnotící výroky ALTE „Co student dokáže“ jsou mnohojazyčné

Důležitým aspektem hodnotících výroků „Co student dokáže“ je jejich mnohojazyčnost. V současné době jsou přeloženy do dvanácti jazyků zastoupených v ALTE. Těmito jazyky jsou katalánština, dánština, holandština, angličtina, finština, francouzština, němčina, itaština, norština, portugalština, španělština a švédština. Jako jazykově neutrální popis úrovně ovládnutí jazyka tvoří tyto hodnotící výroky referenční rámec, do něhož lze potenciálně začlenit různé jazykové zkoušky v rámci různých úrovní ovládnutí. Pomáhají prokázat a popsat styčné body zkušebních systémů členských zemí ALTE, a to prostřednictvím smysluplných termínů označujících jazykové dovednosti využitelné v reálném životě, kterými úspěšní absolventi těchto zkoušek s největší pravděpodobností disponují.

Uspořádání hodnotících výroků

Stupnice „Co student dokáže“ se v současné době skládají z přibližně 400 výroků uspořádaných do tří obecných oblastí: *Společnost a turistika*, *Práce a Studium*, což jsou tři hlavní oblasti zájmu většiny studentů cizího jazyka. Každá z nich se skládá z řady konkrétnějších podoblastí, například oblast *Společnost a turistika* zahrnuje podoblasti *Nakupování*, *Veřejné stravování*, *Ubytování* atd. Pro každou podoblast existují až tři stupnice popisující dovednosti v *poslechu/mluvení*, *čtení* a *psaní*. Poslech a mluvení jsou hodnoceny na společné stupnici, neboť tyto dovednosti se projevují ve vzájemné interakci.

Každá stupnice se skládá z hodnotících výroků pokrývajících určitý počet úrovní ovládnutí. Některé stupnice pokrývají z celého rozsahu úrovní ovládnutí pouze jejich část, protože v mnoha situacích je k úspěšné komunikaci třeba jen základní úrovně ovládnutí jazyka.

Postup vypracování výroků

Hodnotící výroky byly vypracovány v následujících krocích:

- a) popis uživatelů jazykových testů ALTE prostřednictvím dotazníků, školních vysvědčení atd.;
- b) upřesnění rozsahu potřeb kandidátů (na základě předchozího) a určení hlavních oblastí zájmu;

- c) navržení hodnotících výroků na základě testových specifikací a mezinárodně uznávaných úrovní ovládní, jako jsou Waystage (A2) a Threshold (B1);
- d) úprava hodnotících výroků a zhodnocení jejich významu pro kandidáty testů;
- e) testování hodnotících výroků za pomoci učitelů a studentů s cílem zhodnotit jejich relevantnost a srozumitelnost;
- f) konečnou úpravu, revizi a zjednodušení slovní formulace hodnotících výroků na základě předchozího kroku.

Empirické ověřování validity hodnotících výroků „Co student dokáže“

Stupnice vypracované výše zmíněným způsobem byly podrobeny rozsáhlému empirickému ověřování validity. Cílem tohoto ověřování je přetvořit v podstatě subjektivní soubor popisů úrovní ovládní na kalibrovaný objektivní nástroj měření. Je to dlouhodobý otevřený proces, který bude pokračovat s přísunem nových dat týkajících se další řady jazyků zastoupených v ALTE.

Sběr dat byl dosud založen především na sebezposouzení. Stupnice hodnotících výroků „Co student dokáže“ jsou respondentům předkládány v podobě souboru propojených dotazníků, jichž bylo vyplněno již téměř deset tisíc. U mnohých respondentů jsou k dispozici doplňující údaje v podobě výsledků jazykových zkoušek. Tento soubor dat je pravděpodobně daleko nejrozsáhlejší databází vytvořenou za účelem ověření validity popisné stupnice ovládní jazyka.

V první fázi empirického ověřování hodnotících výroků „Co student dokáže“ bylo zkoumáno vnitřní logické uspořádání stupnic, a to s cílem:

1. zkontrolovat fungování jednotlivých hodnotících výroků v rámci každé stupnice;
2. sladit jednotlivé stupnice, tj. stanovit relativní obtížnost stupnic;
3. přezkoumat nezávislost stupnic na konkrétním jazyku.

Respondenti pocházejí především z evropských zemí a všichni, kromě velmi pokročilých uživatelů, vyplňují dotazníky v mateřském jazyce. Každému respondentu je předložen vhodně zvolený dotazník – osoby užívající cizí jazyk v zaměstnání obdrží stupnice pro oblast *Práce*, osoby, které studují nebo se chystají studovat v cizím jazyce, obdrží stupnice pro oblast *Studium*. Ostatním respondentům jsou předloženy stupnice pro oblast *Společnost a turistika*, přičemž vybrané stupnice z této oblasti jsou začleněny také do dotazníků *Práce* a *Studium* a fungují jako „spojovací položky“.

Spojovací položky slouží při sběru dat pro Raschovu analýzu ke vzájemnému propojení různých testů nebo dotazníků. Jak vysvětluje příloha A, Raschova analýza vytváří jednotný rámec měření, a to prostřednictvím maticového sběru dat, tj. prostřednictvím série částečně se překrývajících formulářů testu, kdy jsou vždy dva po sobě následující formuláře propojeny společnými články, jimž se říká spojovací položky. Aby bylo možné stanovit relativní obtížnost oblastí a konkrétních stupnic, je toto systematické využívání spojovacích položek nezbytné. Rozhodnutí zvolit za spojovací položky stupnice pro oblast *Společnost a turistika* vycházelo z předpokladu, že tyto oblasti stavějí na společném jádru jazykových schopností, a lze tedy očekávat, že budou dobrým vzorem, podle něhož bude možné doladit stupnice pro oblasti *Práce* a *Studium*.

Textové úpravy

Jedním z výsledků první fáze byla textová úprava stupnic hodnotících výroků „Co student dokáže“. Především byly odstraněny negativně formulované hodnotící výroky, protože se ukázalo, že jsou ze statistického hlediska problematické a že nejsou pro popis dosažených úrovní zcela vhodné. Uvádíme dva příklady provedených změn:

1. Negativní hodnotící výroky byly při zachování významu přeformulovány na pozitivní:
 - Původně: *NEDOKÁŽE odpovídat na jiné než jednoduché a předvídatelné otázky.*
 - Nově: *DOKÁŽE odpovídat na jednoduché a předvídatelné otázky.*
2. Negativně formulované hodnotící výroky vymezující nižší úrovně ovládnání byly změněny na pozitivní výroky určené k popisu vyšších úrovní ovládnání.
 - Původně: *NEDOKÁŽE popsat vnitřní příznaky, jako jsou různé druhy bolesti, například „tupá“, „bodavá“, „pulzující“ atd.*
 - Nově: *DOKÁŽE popsat vnitřní příznaky, jako jsou různé druhy bolesti, například „tupá“, „bodavá“, „pulzující“ atd.*

Spojitosť mezi hodnotícími výroky „Co student dokáže“ a zkouškami ALTE

Po počáteční kalibraci a textové úpravě hodnotících výroků se pozornost soustředila na propojení stupnic s dalšími indikátory jazykových úrovní. Soustředili jsme se zvláště na úspěšnost u zkoušek ALTE a na vztah mezi stupnicemi hodnotících výroků „Co student dokáže“ a úrovněmi Referenčního rámce.

V prosinci 1998 byl zahájen sběr dat s cílem prozkoumat vztah mezi výsledky sebehodnocení na základě hodnotících výroků „Co student dokáže“ a mezi výslednými známkami u různých úrovní Cambridgeských zkoušek z angličtiny (UCLES, University of Cambridge Local Examinations Syndicate). Byly zjištěny prokazatelné souvislosti, což umožnilo začít popisovat známky u zkoušek prostřednictvím profilů schopností typických u hodnocení typu „Co student dokáže“.

Jsou-li však údaje získány na základě sebehodnocení respondentů, kteří pocházejí z nejrůznějších zemí a sociálních skupin, projeví se v jejich vnímání vlastních schopností určité rozdíly. Jinými slovy, respondenti si mohou vykládat smysl výrazu „Co student dokáže“ poněkud rozdílně, a to z důvodů, jež pravděpodobně částečně souvisejí s faktory, jako jsou věk nebo kulturní zázemí. U některých skupin respondentů tak dochází k oslabení korelace mezi jejich sebehodnocením a známkami u zkoušek. Byly zvoleny analytické postupy umožňující co nejjasněji popsat vztah mezi sebehodnocením podle hodnotících výroků „Co student dokáže“ a definovanými úrovněmi ovládnání jazyka, jimž u zkoušek odpovídají určité známky. Aby se vztah mezi známkami u zkoušek a profily schopností typickými pro hodnocení typu „Co student dokáže“ plně objasnil, bude pravděpodobně nutné provést další výzkum a zjistit, jak budou podle hodnotících výroků „Co student dokáže“ hodnotit respondenty zkušební posuzovatelé.

V této souvislosti je třeba se vypořádat s koncepčním problémem, který se týká nejednoznačnosti pojmu „zvládnutí“. Jinými slovy, co přesně znamená výraz „Co student dokáže“? Je nutné definovat *míru pravděpodobnosti*, s níž lze očekávat, že osoba s určitým stupněm znalostí dokáže plnit určité úlohy. Měli bychom mít jistotu, že daná osoba splní úlohu vždy

úspěšně a dokonale? Takový požadavek by byl příliš přísný. Padesátiprocentní pravděpodobnost úspěšnosti by na druhé straně byla příliš nízká, abychom ji mohli považovat za „zvládnutí“.

Byla zvolena hranice 80 %, protože tato úspěšnost bývá často při kritériálním testování považována za doklad o zvládnutí určité oblasti užívání jazyka. U průměrných absolventů zkoušek ALTE na určité úrovni ovládnutí by tedy měla být 80% pravděpodobnost, že uspějí v úlohách, které jsou pro danou úroveň popsány jako odpovídající. Data doposud získaná od absolventů Cambridgeských zkoušek naznačují, že dosažení této hranice u zkoušky odpovídá průměrné pravděpodobnosti, že daný student vyhoví hodnotícím výrokům „Co student dokáže“ na příslušné úrovni ovládnutí ALTE. Bylo zjištěno, že tento vztah je u všech stupňů zkoušek poměrně konstantní.

Z definice výrazu „Co student dokáže“ lze nyní vycházet při interpretaci příslušných úrovní ovládnutí ALTE prostřednictvím dovedností vyjádřených kritérii „Co student dokáže“.

Zkoumání souvislostí mezi sebehodnocením podle hodnotících výroků „Co student dokáže“ a výkonem studenta u zkoušek se dosud omezovalo pouze na Cambridgeských zkoušky, sběr dat se však nadále zaměří i na jiné zkoušky ALTE, čímž si ověříme, zda i další zkušební systémy odpovídají pětistupňovému rámci ALTE stejným způsobem.

Spojení s Referenčním rámcem

V roce 1999 byly respondentům předloženy dotazníky obsahující tyto spojovací položky ve formě hodnotících výroků převzatých z verze Referenčního rámce Rady Evropy z roku 1996:

1. deskriptory převzaté ze sebehodnotící tabulky (tabulka 2 v kapitole 3) obsahující výčet hlavních kategorií u jednotlivých úrovní ovládnutí;
2. 16 deskriptorů týkajících se komunikačních aspektů plynulosti jazykového projevu převzatých z modelových stupnic v kapitole 5.

Tabulka 2 byla zvolena proto, že je v praxi stále častěji využívána jako souhrnný popis úrovní ovládnutí. To, že v rámci ALTE byla možnost sbírat data v mnoha jazycích a zemích, přispělo také mimo jiné k ověření validity stupnic v tabulce 2.

Výroky o plynulosti jazykového projevu byly doporučeny proto, že v různých kontextech během švýcarského projektu zaznamenaly nejstabilnější odhady obtížnosti (North 1996/2000). Očekávalo se tedy, že umožní kvalitní vyladění hodnotících výroků ALTE „Co student dokáže“ vzhledem k hodnotícím výrokům Referenčního rámce. Bylo zjištěno, že odhady obtížnosti hodnotících výroků plynulosti projevu velmi přesně odpovídají udávaným hodnotám (North 1996/2000), s nimiž vykazují korelaci $r = 0,97$. Jsou tedy vynikající spojovací položkou mezi kritérii „Co student dokáže“ a modelovými stupnicemi Referenčního rámce.

Vyvažování souborů hodnotících výroků (stupnic) metodou Raschovy analýzy však není zcela bezproblémové, protože data nikdy přesně neodpovídají modelu. Je třeba vypořádat se s otázkou *dimenzionality*, *diskriminace (stupně rozlišování)* a *diferenciální funkce položky* (systematická variabilita v interpretaci položky různými skupinami), abychom mohli docílit co nejvyváženějšího vztahu mezi stupnicemi.

Problém *dimenze* souvisí se skutečností, že i když je mezi dovednostmi poslechu/mluvení, čtení a psaní značná korelace, přece jen se jedná o samostatné oblasti. Jsou-li analyzovány odděleně, konečné rozlišení úrovní ovládnutí bývá logičtější a přesnější.

Variabilní stupeň rozlišování je patrný, srovnáme-li tabulku 2 a hodnotící výroky „Co student dokáže“. Stupnice v tabulce 2 jsou delší (rozlišují úrovně ovládání podrobněji) než stupnice hodnotících výroků „Co student dokáže“. Důvodem je pravděpodobně skutečnost, že tabulka 2 je konečným produktem dlouhého procesu výběru, analýzy a zpřesňování. Z toho plyne, že popis každé úrovně ovládání je souborem pečlivě zvolených typických prvků, což respondentům umožňuje snadněji rozpoznat úroveň, která nejlépe odpovídá jejich znalostem. Reakce respondentů lze pak systematictěji třídit, což vede k vytvoření podrobnější stupnice. Hodnotící výroky typu „Co student dokáže“ mají naproti tomu zatím podobu krátkých atomických formulací, které ještě nebyly seskupeny tak, aby popisovaly jednotlivé úrovně ovládání uceleným a vyčerpávajícím způsobem.

Skupinové efekty (diferenciální funkce položky) se projevují v tom, že určité skupiny respondentů (skupina s dotazníkem pro oblast *společnost a turistika* a skupiny s dotazníky *studium a práce*) z obtížně vysvětlitelných důvodů rozlišují mezi úrovněmi některých stupnic užívaných jako spojující články mnohem přesněji.

Se všemi těmito efekty se při vyrovnávání stupnic Raschovým modelováním počítá. To znamená, že ke „konečnému“ vyvážení stupnic lze dospět pouze systematickou kvalitativní úpravou textu jednotlivých hodnotících výroků, což je nezbytně důležité poslední stadium procesu.

Úrovně ovládání jazyka v Rámci ALTE

Rámec ALTE tvoří v současné době pět úrovní. Výše popsané ověřování jeho validity potvrdilo, že tyto úrovně zhruba odpovídají úrovním Referenčního rámce Rady Evropy A2–C2, přičemž na definici počáteční úrovně (Breakthrough) se stále ještě pracuje. K charakterizaci této úrovně přispívá i projekt ALTE. Vztah mezi oběma referenčními rámci může být tedy znázorněn takto:

Úrovně ovládání Rady Evropy	A1	A2	B1	B2	C1	C2
Úrovně ovládání ALTE	Počáteční úroveň ALTE	Úroveň 1 ALTE	Úroveň 2 ALTE	Úroveň 3 ALTE	Úroveň 4 ALTE	Úroveň 5 ALTE

Hlavní rysy jednotlivých úrovní ALTE:

Úroveň 5 ALTE (Dobrý uživatel): schopnost pracovat s materiály akademického charakteru a materiály náročnými na pochopení; schopnost využívat jazyka tak efektivně, že jazykový výkon může v určitých směrech předčit výkon rodilého mluvčího.

Příklad: DOKÁŽE v textu rychle vyhledat podstatnou informaci a pochopit jeho hlavní téma, přičemž čte téměř tak rychle jako rodilý mluvčí.

Úroveň 4 ALTE (Schopný uživatel): schopnost komunikovat s důrazem na kvalitu komunikace ve smyslu přiměřenosti, citlivosti a schopnosti vyrovnat se s neznámými tématy.

Příklad: DOKÁŽE se sebevědomě vyrovnat s útočně kladenými otázkami. DOKÁŽE se prosadit a udržet si slovo.

Úroveň 3 ALTE (Nezávislý uživatel): schopnost většinou dosáhnout cíle a vyjadřovat se k řadě témat.

Příklad: DOKÁŽE provést návštěvníky po okolí a podrobně popsat nějaké místo.

Úroveň 2 ALTE (Uživatel na prahu nezávislosti – Threshold User): schopnost vyjádřit se v omezeném počtu známých situací a v hrubých rysech se vyrovnat s nerutinními informacemi.

Příklad: DOKÁŽE požádat o otevření účtu v bance za předpokladu, že se jedná o nekomplikovanou proceduru.

Úroveň 1 ALTE (Uživatel směřující k nezávislosti – Waystage User): schopnost pracovat s jednoduchými jasně formulovanými informacemi, začíná být schopen vyjadřovat se ve známých situacích.

Příklad: DOKÁŽE vést jednoduchou rutinní konverzaci na jednoduché předvídatelné téma.

Počáteční úroveň ALTE (Průlom – Breakthrough) základní schopnost komunikovat a účastnit se jednoduché výměny informací.

Příklad: DOKÁŽE klást jednoduché otázky týkající se jídelního lístku a rozumí jednoduchým odpovědím.

Odkazy:

Alderson, J. C.: Bands and scores. In: Alderson, J. C & North, B. (ed.): *Language testing in the 1990s*. London: British Council/Macmillan, Developments in ELT, 71–86, 1991.

North, B.: *The development of a common framework scale of language proficiency*. Doktorská disertační práce, Thames Valley University. New York, Peter Lang 1996/2000.

ALTE Handbook of Language Examinations and Examination Systems (k dispozici na sekretariátu ALTE v UCLES).

V případě zájmu o další informace týkající se projektu ALTE se prosím obraťte na Marianne Hirtzelovou, e-mail: Hirtzel.m@ucles.org.uk

Neil Jones a Marianne Hirtzel, University of Cambridge Local Examinations Syndicate, březen 2000.

Dokument D1 Souhrn úrovní ALTE podle jednotlivých dovedností

Úroveň ALTE	Poslech/mluvení	Čtení	Psaní
Úroveň ALTE 5	DOKÁŽE někomu poradit ve složitých či citlivých záležitostech a hovořit o nich, rozumí hovorovým odkazům a se sebedůvěrou se vyrovnává s útočnými otázkami.	DOKÁŽE porozumět dokumentům, korespondenci a zprávám, včetně jemných významových odstínů u složitých textů.	DOKÁŽE psát dopisy na libovolné téma i vyčerpávající poznámky během schůzí či seminářů, vyjadřuje se správně a přesně.
Úroveň ALTE 4	DOKÁŽE být platným účastníkem schůzí a seminářů ve svém oboru či velmi plynule vést neformální rozhovor, umí se vypořádat s abstraktními výrazy.	DOKÁŽE číst tak rychle, že je schopen v cizím jazyce studovat, vyhledávat informace v tisku či rozumět nestandardní korespondenci.	DOKÁŽE připravovat a psát koncepty odborných dopisů, zapisovat si dosti přesné poznámky na schůzích a napsat pojednání, které svědčí o komunikačních schopnostech.
Úroveň ALTE 3	DOKÁŽE sledovat či přednést prezentaci na známé téma a vést konverzaci o dosti širokém okruhu témat.	DOKÁŽE v textu rychle vyhledat důležité informace a rozumí podrobným instrukcím či radám.	DOKÁŽE si psát poznámky během hovoru druhé osoby či psát dopisy obsahující nestandardní žádosti.
Úroveň ALTE 2	DOKÁŽE se omezeně vyjadřovat k abstraktním a kulturním záležitostem či poradit ve známé oblasti, chápat pokyny a rozumět veřejným hlášením.	DOKÁŽE rozumět rutinním informacím a článkům a chápe povšechný smysl nerutinních informací, které se týkají známé oblasti.	DOKÁŽE psát dopisy a zapisovat si poznámky o známých či předvídatelných záležitostech.
Úroveň ALTE 1	DOKÁŽE v běžném kontextu vyjádřit jednoduché názory nebo požadavky.	DOKÁŽE pochopit nekomplikované informace týkající se známé oblasti, např. informace o výrobcích, nápisy a jednoduché učebnice nebo zprávy referující o známých záležitostech.	DOKÁŽE vyplňovat formuláře a psát jednoduché dopisy či pohlednice obsahující osobní informace.
Počáteční úroveň ALTE	DOKÁŽE pochopit velmi jednoduché pokyny či účastnit se velmi jednoduchého konkrétního rozhovoru na předvídatelné téma.	DOKÁŽE pochopit velmi jednoduchá oznámení, pokyny nebo informace.	DOKÁŽE vyplňovat velmi jednoduché formuláře a psát poznámky a vzkazy, které obsahují časové údaje, data a místa.

Dokument D2 Souhrn kritérií ALTE pro oblast Společnost a turistika

Úroveň ALTE	Poslech/mluvení	Čtení	Psaní
Úroveň ALTE 5	DOKÁŽE obratně a bez rozpaků hovořit o složitých či citlivých otázkách.	DOKÁŽE (hledá-li ubytování) pochopit podrobnosti nájemní smlouvy, rozumí např. technickým detailům a nejdůležitějším právním opatřením.	DOKÁŽE napsat dopis na libovolné téma, vyjadřuje se správně a přesně.
Úroveň ALTE 4	DOKÁŽE vést obsáhlý nenucený rozhovor a diskutovat o abstraktních či kulturních tématech, mluví velmi plynule a užívá široký rejstřík výrazů.	DOKÁŽE chápat složitá stanoviska či argumenty v seriózním tisku.	DOKÁŽE napsat dopis na většího témat. Má-li jeho příjemce se čtením problémy, budou pravděpodobně souviset s jeho/její slovní zásobou.
Úroveň ALTE 3	DOKÁŽE vést rozhovor o dosti širokém okruhu témat, např. o osobních a pracovních zážitcích či o událostech, kterými se zabývá aktuální zpravodajství.	DOKÁŽE chápat podrobné informace, např. mnoho kulinařských termínů na jídelním lístku, rozumí termínům a zkratkám v inzertní rubrice Ubytování.	DOKÁŽE písemně požádat hotel o informace o poskytovaných službách, např. co se týče vybavení pro postužené či možnosti zvláštní diety.
Úroveň ALTE 2	DOKÁŽE se omezeně vyjadřovat k abstraktním či kulturním záležitostem a je schopen zaznamenat významové či názorové nuance.	DOKÁŽE porozumět novinovým článkům konkrétní povahy, rutinním dopisům z hotelů a dopisům vyjadřujícím osobní názory.	DOKÁŽE psát v dopise o omezeném okruhu předvídatelných témat, která souvisejí s osobní zkušeností, umí jednoduchým způsobem vyjádřit svůj názor.
Úroveň ALTE 1	DOKÁŽE v běžném kontextu hovořit o oblíbených a neoblíbených věcech, užívá jednoduchých jazykových konstrukcí např. „Líbí se mi/Nelíbí se mi ...“	DOKÁŽE porozumět nekomplikovaným informacím, např. etiketám na potravinářských výrobcích, běžným jídelním lístkům, dopravním značkám a pokynům na bankomatech.	DOKÁŽE vyplnit většinu formulářů s osobními údaji.
Počáteční úroveň ALTE	DOKÁŽE klást jednoduché konkrétní otázky a rozumí jednoduše vyjádřeným odpovědím.	DOKÁŽE porozumět jednoduchým napsům a informacím, např. na letišti, v obchodě, na jídelním lístku. DOKÁŽE pochopit jednoduché pokyny k užívání léků a jednoduché orientační pokyny.	DOKÁŽE napsat velmi jednoduchý dopis hostitelské rodině či napsat krátký jednoduchý děkovný vzkaz.

Dokument D3 Kritéria ALTE pro oblast Společnost a turistika

Oblast zájmu	Činnost	Prostředí	Požadovaná jazyková dovednost
Základní každodenní záležitosti	1. nakupování 2. stravování mimo domov 3. ubytování hotelového typu 4. pronájem dočasného ubytování (byt, pokoj, dům) 5. zabydlování 6. využívání finančních a poštovních služeb	samoobsluhy obchody s obsluhou za pultem tržiště restaurace samoobslužné bufety hotely, nocleh se snídaní atd. ubytovací agentury, podnájem hostitelské rodiny banky, směnárny, pošty	poslech/mluvení čtení poslech/mluvení čtení poslech/mluvení čtení, psaní (vyplňování formulářů) poslech/mluvení čtení, psaní (vyplňování formulářů) poslech/mluvení čtení, psaní (dopisy) čtení, psaní poslech/mluvení
Zdraví	uzdravování/péče o zdraví	v lékárně/drogérii u lékaře v nemocnici u zubaře	poslech/mluvení čtení
Cestování	příjezd do cizí země poznávací okruhy přijímání/dávání pokynů, jak se kam dostat, najímání dopravních prostředků	letišťe/přístav vlakové/autobusové nádraží ulice, garáže atd. cestovní kancelář půjčovny (aut, loděk atd.)	poslech/mluvení čtení, psaní (vyplňování formulářů)
Tísňové situace	zvládání tísňových situací (nehoda, nemoc, trestná činnost, porucha vozidla, atd.)	veřejná místa soukromá místa (např. hotelový pokoj) nemocnice policejní stanice	poslech/mluvení čtení
Turistické atrakce	získávání informací výlety provádění osob, např. po městě atd.	inform. turistické centrum cestovní kancelář památky a pozoruhodnosti města, vesnice školy/univerzity	poslech/mluvení čtení
Společenský život	neformální setkání a mezilidské vztahy zábava	diskotéky, večírky, školy, hotely, tábořiště, restaurace atd. domov, pobyt mimo domov	poslech/mluvení
Média / kulturní události	sledování televize, filmů, divadelních her atd. poslech rozhlasu čtení novin, časopisů	domov, auto, kino, divadlo, diaprojekce synchronizovaná se zvukovou nahrávkou atd.	poslech/čtení
Osobní styky (na dálku)	psaní dopisů, pohlednic atd.	domov, pobyt mimo domov	poslech/mluvení (telefonování), čtení, psaní

Dokument D4 Souhrn kritérií ALTE pro oblast Práce

Úroveň ALTE	Poslech/mluvení	Čtení	Psaní
Úroveň ALTE 5	DOKÁŽE se vypořádat se složitými, delikátními nebo spornými otázkami, umí například poradit v právních nebo finančních záležitostech, má-li potřebné odborné znalosti.	DOKÁŽE pochopit zprávy a články, s nimiž se při práci může setkat, a to včetně složitých myšlenek vyjádřených složitým jazykem.	DOKÁŽE si zapisovat podrobné a přesné poznámky, přičemž se nepřestává aktivně účastnit schůze nebo semináře.
Úroveň ALTE 4	DOKÁŽE být platným účastníkem schůzí a seminářů souvisejících s jeho/jejím zaměstnáním, umí argumentovat pro nebo proti nějakému řešení.	DOKÁŽE rozumět dopisům psaným nestandardním jazykem.	DOKÁŽE se vyrovnat se širokým okruhem rutinních i nerutinních situací, v nichž je třeba žádat kolegy nebo externisty o odborné služby.
Úroveň ALTE 3	DOKÁŽE přijímat a předávat většinu vzkazů typických pro běžný pracovní den.	DOKÁŽE rozumět většině dopisů, zpráv a dokumentace k výrobkům, s nimiž se při práci může setkat.	DOKÁŽE se vyrovnat se všemi rutinními žádostmi o zboží nebo služby.
Úroveň ALTE 2	DOKÁŽE v oblasti svého zaměstnání poradit klientům v jednoduchých záležitostech.	DOKÁŽE pochopit obecný smysl nerutinních dopisů a teoretických článků, které souvisejí s jeho/jejím oborem.	DOKÁŽE si na schůzi nebo semináři zapisovat dosti přesné poznámky, pokud se jedná o známém a předvídatelném tématu.
Úroveň ALTE 1	DOKÁŽE v oblasti svého zaměstnání vyjadřovat jednoduché požadavky, např. „Chci objednat 25 kusů...“	DOKÁŽE ve svém oboru rozumět většině krátkých zpráv a příruček předvídatelné povahy za předpokladu, že má dostatek času.	DOKÁŽE napsat krátkou, srozumitelnou žádost kolegovi nebo známé kontaktní osobě z jiné společnosti.
Počáteční úroveň ALTE	DOKÁŽE přijímat a předávat jednoduché rutinní vzkazy, např. „Schůze v pátek v 10 dopoledne“.	DOKÁŽE rozumět krátkým zprávám a popisům výrobků, jedná-li se o známé záležitosti a jsou-li vyjádřeny jednoduše a jejich obsah je předvídatelný.	DOKÁŽE napsat jednoduchou rutinní žádost kolegovi, například „Můžu dostat 20 X, prosím?“.

Dokument D5 Kritéria ALTE pro oblast PRÁCE

Přehled oblastí zájmu a zahrnutých činností

Oblast zájmu	Činnost	Prostředí	Požadovaná dovednost
Služby související se zaměstnáním	1. žádání služeb souvisejících se zaměstnáním 2. poskytování služeb souvisejících se zaměstnáním	pracoviště (úřad, továrna atd.) pracoviště (úřad, továrna atd.) domov zákazníka	poslech/mluvení psaní poslech/mluvení psaní
Schůze a semináře	účast na schůzích a seminářích	pracoviště (úřad, továrna atd.) konferenční centrum	poslech/mluvení psaní (poznámky)
Formální prezentace a předváděcí akce (nového produktu)	prezentování a předvádění a účast na prezentaci a předváděcí akci	konferenční centrum, výstaviště, továrna, laboratoř atd.	poslech/mluvení psaní (poznámky)
Korespondence	čtení a psaní faxů, dopisů, sdělení, e-mailů atd.	pracoviště (úřad, továrna atd.)	čtení psaní
Zprávy	čtení a psaní zpráv (přiměřeně dlouhých a formálních)	pracoviště (úřad, kancelář atd.)	čtení psaní
Veřejně dostupné informace	získávání potřebných informací (např. z dokumentace o výrobcích, z odborných či obchodních časopisů, z inzerce, webových stránek atd.)	pracoviště (úřad, továrna atd.), domov	čtení
Instrukce a směrnice	porozumění informačním napsům (např. bezpečnostním), porozumění pokynům a jejich psaní (např. v příručkách o instalaci, používání a údržbě výrobku)	pracoviště (úřad, továrna atd.)	čtení psaní
Telefonování	telefonování, přijímání telefonních hovorů (včetně přebírání vzkazů a psaní poznámek)	úřad, domov, hotelový pokoj atd.	poslech/mluvení psaní (poznámky)

Dokument D6 Souhrn kritérií ALTE pro oblast Studium

Úroveň ALTE	Poslech/mluvení	Čtení	Psaní
Úroveň ALTE 5	DOKÁŽE chápat vtipy, postranní hovorové poznámky a kulturně zakotvené narážky.	DOKÁŽE rychle a spolehlivě vyhledávat informace z libovolných zdrojů.	DOKÁŽE si během přednášky, semináře nebo konzultace zapisovat přesně a podrobně poznámky.
Úroveň ALTE 4	DOKÁŽE sledovat abstraktní argumentaci, například zvažování dvou alternativ a činění závěrů.	DOKÁŽE číst tak rychle, že se umí vypořádat s požadavky akademického studia.	DOKÁŽE napsat pojednání, které prokazuje komunikační schopnosti a které se čte takřka bez obtíží.
Úroveň ALTE 3	DOKÁŽE přednést jasnou prezentaci na známé téma a zodpovědět předvídatelné či konkrétní dotazy.	DOKÁŽE v textu rychle vyhledat důležité informace a pochopit hlavní myšlenku textu.	DOKÁŽE si zapisovat jednoduché poznámky dosti dobře použitelné jako podklad k napsání pojednání či k domácímu opakování.
Úroveň ALTE 2	DOKÁŽE chápat pokyny učitele či přednášejícího k vyučovacím hodinám a zadávaným úkolům.	DOKÁŽE porozumět základním instrukcím a vzkazům, např. katalogům v počítačové knihovně. Určitá pomoc je nutná.	DOKÁŽE si zapsat některé informace z přednášky, jsou-li víceméně diktovány.
Úroveň ALTE 1	DOKÁŽE jednoduše vyjádřit názor pomocí výrazů jako „Nesouhlasím“.	DOKÁŽE chápat obecný smysl zjednodušených učebnic či článků, čte-li velmi pomalu.	DOKÁŽE napsat velmi krátké jednoduché vyprávění nebo popis, např. na téma „Moje poslední dovolená“.
Počáteční úroveň ALTE	DOKÁŽE chápat základní pokyny, týkající se např. času a data konání vyučovacích hodin, čísla učebny a zadání úkolu.	DOKÁŽE číst základní upozornění a instrukce.	DOKÁŽE si z nástěnky ve třídě či škole opsat časové a místní údaje.

Dokument D7 Kritéria ALTE pro oblast Studium

Přehled oblastí zájmu a zahrnutých činností

Oblast zájmu	Činnost	Prostředí	Jazyková dovednost
Přednášky, besedy, prezentace a demonstrace	1. účast na přednášce, prezentaci a výkladu s demonstrací 2. přednášení, prezentace či výklad s demonstrací	přednáškový sál, učebna, laboratoř atd.	poslech/mluvení psaní (poznámky)
Semináře a konzultace	účast na seminářích a konzultacích	učebna, studovna	poslech/mluvení psaní (poznámky)
Učebnice, články atd.	shromažďování informací	studovna, knihovna atd.	čtení psaní (poznámky)
Písemná zadání	psaní písemných prací	studovna, knihovna, zkušební místnost atd.	psaní
Protokoly	psaní protokolů (např. o pokusech)	studovna, laboratoř	psaní
Vyhledávání informací	vyhledávání informací (např. v počítačové databázi, knihovně, slovníku atd.)	knihovna, informační centrum atd.	čtení psaní (poznámky)
Organizace studia	plánování a domlouvání se, např. s učiteli na termínu odevzdání práce	přednáškový sál, učebna, studovna atd.	poslech/mluvení čtení psaní